

Jakso 1: Tekevätkö koodarit tietämättään politiikkaa?

Intro [00:00:01]: Aalto-yliopiston podcast.

Risto Sarvas [00:00:07]: Milloin viimeksi teknologia on manipuloinut sua?

Matti Nelimarkka [00:00:11]: Minä kuule veikkaan, että eilen illalla. Piti mennä aikaisin nukkumaan, mutta sitten satuin menemään Netflixiin, ja sieltä tuli uutta sarjaa suoraan putkeen ja putkeen. Nukkumaanmeno vähän myöhästyi.

Risto Sarvas [00:00:23]: Miksi sinä syytät tästä teknologiaa? Eikö tuo ollut sinun vastuulla, Matti?

Matti Nelimarkka [00:00:27]: Sille on niin vaikea sanoa ei, kun siellä pyörii se laskuri. Se on muistaakseni viisi tai seitsemän sekuntia. Se on yllättävän vähän aikaa sanoa ei, et yleensä mulla loppuu akku, ja se on merkki, että nyt on aika mennä, mutta ei hemmetti, olin laittanut sen laturiin jostain syystä aiemmin illalla. Edes se ei pelastanut tällä kertaa.

Risto Sarvas [00:00:44]: Kyllä. Pystyn samaistumaan kohtaloosi. Vaatii valtavaa treeniä sitä laskuria vastaan taistella.

[Musiikkia 00:00:51-00:00:59]

Risto Sarvas [00:00:59]: Tämä on Kahvit näppikselle, Aalto-yliopiston tietotekniikan laitoksen podcast. Tässä ohjelmassa kysytään, mitä teknologia voi opettaa meille maailmasta, ihmissuhteista ja itsestämme.

[Musiikkia 00:01:10-00:01:16]

Risto Sarvas [00:01:16]: Olen Risto Sarvas, ja vieraanani tänään on tietotekniikan ja politiikan tutkija Matti Nelimarkka. Tervetuloa, Matti!

Matti Nelimarkka [00:01:22]: Moi! Kiitos.

Risto Sarvas [00:01:25]: Tänään keskustelemme kanssasi siitä, että teknologia on poliittinen olento, ja mitä kaikkea se tarkoittaa. Olet, Matti, taustaltasi politiikan tutkija, joka on välillä päässyt livahtamaan myös tietotekniikan tutkijaksi. Minkä takia?

Matti Nelimarkka [00:01:44]: Se on varmaan semmoinen outo sekoilu. Tein tosiaan politiikan tutkimusta ihan vakavasti. Olen opiskellut sitä Helsingin yliopiston valtiotieteellisessä maisterin verran. Siellä opiskellessani huomasin, että politiikan tutkijoilla yleensä ei ole hirveän hyvää käsitystä siitä, miten teknologia toimii ja miten teknologia

rakennetaan. Tämä oli mielestäni hirveän harmillista, koska teknologia kiinnosti minua hirveän paljon. Täytyi lähteä etsimään paikka, jossa sitä ymmärrettäisiin, ja yllättäen tietotekniikan tutkimus on paikka, jossa tätä teknologian rakentamista ja tämmöistä osaamista on paljon enemmän. Ymmärretään, että se on sosiaalisesti konstruoitu ja että sitä voidaan tutkia. Sen tutkimiseen on jopa menetelmiä, jotka ovat erilaisia kuin ne menetelmät, joita olisi ollut valtiotieteellisessä. Minua kiinnostaa sekä se, miten yhteiskunnassa tehdään päätöksiä, että se, miten näitä hemmetin IT-vehkeitä käytetään tässä prosessissa.

Risto Sarvas [00:02:36]: Nuo polut, joita olet valinnut. Olet nähnyt asiaa politiikan tutkimuksen puolelta, jossa sanoit, että ehkä sokea piste oman kokemuksesi mukaan on se, että ei ymmärretä teknologiaa. Sitten hyppäsit toiselle puolelle. Minkä sanoisit olevan tietotekniikan maailman sokea piste suhteessa politiikan tutkimukseen? Mitä siellä ei ehkä nähdä?

Matti Nelimarkka [00:02:59]: Varmaan se sokea piste sitten liittyy joihinkin nyanseihin ja tämmöisiin. Aina välillä tuntuu, että tietotekniikan ihmiset eivät ymmärrä esimerkiksi sitä, mikä politiikan tutkijoille on luonnollista, että yhteiskunnassa on jatkuvasti valtataistelua, ja se, miltä yhteiskunta näyttää, on sen valtataistelun seurausta. Tämä voi olla tietotekniikoille vähän hämmentävää. He haluaisivat kehittää sen yhden algoritminsa, jolla tämä saataisiin ratkaistua, sen yhden oikean ratkaisun, mutta kun sitä yhtä oikeaa ratkaisua ei ole olemassa. Se yksi oikea ratkaisu juuri tällä hetkellä on tämän hetken poliittisen taistelun lopputulos. Odotetaan seuraaviin vaaleihin tai odotetaan pari vuotta, se saattaakin olla ihan toisenlainen. Tämä on hyvin hämmentävää. Semmoinen ratkaisukeskeisyys tai solutionismi käsittääkseni, mistä puhutaan, on ehkä vähän tietotekniikan ihmisten pahe. Tunnistan itsessäkin sitä aina välillä, että kyllähän sitä miettii, että ei hemmetti, miten ihmiset voi olla näin tyhmiä. Voidaanko me jotenkin parantaa tätä meidän juttua niin, että ihmiset käyttäisivät tätä meidän mielestä oikeammin? Minusta tuntuu, että monet tietotekniikan ihmiset jättää sanat "meidän mielestä" pois, ja puhuvat, että saadaanko me tätä parannettua sillä tavalla, että tämä toimisi oikeammin.

Risto Sarvas [00:04:12]: Eikö ne politiikan tutkijat, eikö siellä ole ratkaisukeskeisyyttä?

Matti Nelimarkka [00:04:16]: Poliitiikan tutkimuksessa ehkä on semmoinen tietty haluttomuus lähteä siihen ratkaisukeskeisyyteen. Totta kai yritetään motivoitua jonkin verran yhteiskunnallisista ongelmista. Sehän on totta kai se, mutta sitten se, mitä siitä sanotaan, yleensä jätetään poliitikoille juuri sen takia, että ymmärretään, että lopullinen ratkaisu syntyy sen valtataistelun kautta.

Risto Sarvas [00:04:38]: Itse olet valinnut ainakin tällä hetkellä tutkimuksesi kohteeksi käyttöliittymät, joissa nyt sitten ehkä nämä kaksi maailmaa kohtaa. Ennen kuin mennään siihen syvemmälle, niin mikä on käyttöliittymä?

Matti Nelimarkka [00:04:52]: Se on erittäin hyvä kysymys. Minulle käyttöliittymä on loppupeleissä se, miltä asia näyttää tälle kuuluisalle loppukäyttäjälle. Klassinen vitsi siitä, että eihän kukaan muu kuin huumeteollisuus puhu käyttäjistä, on hyvin tunnettu. Mutta että se on jokin asia, joka näkyy loppukäyttäjälle tietyllä tavalla ja sallii hänen tehdä joitain

juttuja, estää häntä tekemästä joitain juttuja. Minulle käyttöliittymä on ehkä siinä vaikea sana, että tietenkin siellä on kaikenlaista sen käyttöliittymän ja sen tietokannan tai tietojärjestelmän välillä. Siellä on algoritmeja, siellä on liikkuvia bitin palasia internetissä ja tämmöisissä. Jossain määrin ne kuuluvat siihen käyttöliittymään myös tai ne vaikuttavat siihen käyttöliittymään. Esimerkiksi Facebookissa, kun skrollaat alaspäin, siellä on lagia, koska se lataa uusia kuvia. Se johtuu siitä, että bitti liikkuu siellä sen verran hitaasti, että kuvat eivät ole välittömästi saatavilla. Totta kai se silloin vaikuttaa kokemukseen siitä käyttöliittymästä. Pidän sitä kivana näkökulmana sen takia, että meillä on joku ihminen siellä, joka yrittää tehdä jotain sen tietokoneen kanssa. Jos keskittyisin vain bitteihin, silloin ehkä ihmiset unohtuisivat sieltä välistä.

Risto Sarvas [00:06:04]: Joo. Eli käyttöliittymä on se jäävuoren huippu, mitä se tyyppi, kutsuisiko politiikan tutkija heitä kansalaisiksi, että se, miten kansalainen käyttää teknologiaa on se, mikä näkyy.

Matti Nelimarkka [00:06:18]: En ehkä käyttäisi termiä kansalainen. Tämä tulee siitä, että teknologialla voimme positoida käyttäjää erilaiseen rooliin. Se voi olla kansalainen, mutta ainakin minulle Helsingin kaupungin tietojärjestelmiä [välillä? 00:06:29] käyttäneenä ei ole semmoinen kovin kansalaisolo. Enemmän on semmoinen hallintoalamainen-fiilis aika usein. Tämä hallintoalamainen yrittää epätoivoisesti työskennellä tämän tietojärjestelmän kautta ja kommunikoida, että minulla on tarpeita Helsingin kaupungille. Loistava esimerkki Helsingin kaupungilta on heidän mobiiliapplikaationsa, jolla voi ilmoittaa ongelmista kaupungille. He sitten yrittävät lähteä selvittämään, miten se on. Mielestäni se tuntuu niin hallintoalamaishommalta. Asuntoni vieressä oli katu, jossa jäi katutyöt kesken. Minä sitten useamman kerran ilmoitin siitä kaupungille, että täällä on tämä katu ja tämä on vieläkin auki, että olisi kyllä kiva, että tämä saataisiin kiinni. Se ei olisi kovinkaan tasa-arvoinen keskustelu, koska ainoa palaute, joka minulle tulee, on se, että olemme ilmoittaneet asiasta alueen katuvastaavalle, joka tulee tarkistamaan sitä. Olin, että come on, että voisitte nyt kertoa, koska se tulee katsomaan sitä ja mitä tässä jälkikäteen tapahtui. Itseäni tietenkin yhteiskuntatieteilijänä kiinnostaa, mitä tapahtui ennen tätä, että minkä takia tänne jäi Itä-Helsinkiin kadunpätkä, jota kukaan ei jaksanut laittaa kiinni. Varsinkin käyttöliittymien ihan se, miltä se näyttää, miltä se tuntuu, miten se on rakennettu, sitä on mielestäni todella helppo kritisoida. Se on oikeastaan yksi syy, minkä takia viehätyin niiden tutkimisesta. Jos yrittäisin kysyä ihmisiltä, mitä mieltä olette tästä algoritmista tai bitin liikkeestä tässä putkessa, he eivät välttämättä osaisi sanoa siihen. Siinä kohtaa, kun läväytän, että mielestäni tämän Helsingin kaupungin applikaation pitäisi näyttää tältä, ihmisiltä yleensä alkaa tulla hyvin rikasta pohdintaa siitä, mitä tämä käyttöliittymä tarkoittaa, mitä voin tehdä, mitä en voi tehdä ja miten se saa minut kokemaan itseni osana Helsingin kaupunkia.

[Musiikkia 00:08:11-00:08:24]

Risto Sarvas [00:08:24]: Tutkimuksessasi et ole lähtenyt vain tutkimaan näitä käyttöliittymiä, että ne olisivat helpompia käyttää, mikä on tyyppinen, mitä insinöörit ja tutkijat tekee, vaan väität, että käyttöliittymien mukana kulkee arvomaailmoja ja ideologioita. Vähän kuin, uskallanko sanoa, että käyttöliittymät ovat isompia juttuja kuin vain se, onko jotain helppo käyttää vai ei. Mitä se tarkoittaa?

Matti Nelimarkka [00:08:52]: Ehkä voisin ensin kertoa pienen sivupolun ja sitten palataan tähän kysymykseen. Sivupolun yksi ajatus on se, että on totta, että hirveän moni enemmän tietotekniikkasuuntautuva mieltii, miten me saamme tämän jutun nopeammaksi tai helppokäyttöisemmäksi. He eivät sitten huomaa sitä, että neidän ovat jo arvoja itsessään. Meillä on vaikka Twitter. Voisin ehdottaa, että voitaisiinko tehdä Twitteriin erillinen keyboard-layoutti, joka tekisi twiittauksesta hitaampaa ja tuskallisempaa niin, että joutuisit miettimään pitempään sitä, mitä teet. Tämähän on ihan perusteltua. Jos katsomme Twitteriä, saattaisi monessa kohtaa olla hyvä, jos ihmiset vähän hidastaisivat ja joutuisivat pohtimaan siinä kohtaa. Sen sijaan suurin osa tutkimuksesta keskittyy siihen, miten näppäimistö saadaan mahdollisimman nopeaksi ja sulavaksi. Meillä on tuttuja Aallossakin, jotka ovat tehneet paljon tätä tutkimusta.

Risto Sarvas [00:09:43]: Itse olen paljon myös opiskelijoille ja keskusteluissa tuonut sitä, että helppokäyttöisyys ei välttämättä ole arvo sinänsä. Sehän ei sinänsä kerro, että helppo kenelle tai helppo kenen ehdoilla. Juuri tuo Twitter-esimerkkisi, että se helppokäyttöisyys, nopeus, kätevyys helposti piilottaa taakseen ne arvot, mitä se pitkällä aikavälillä edustaa. Twitter, että mitä senkin läsnäolo on aiheuttanut meille ihmiskunnan keskustelussa. Sehän ei ole mitenkään selvää, onko se vienyt asioita parempaan tai huonompaan suuntaan. Allekirjoitan nimenomaan tuon, että erityisesti teknologian suunnittelupuolella ei olla herätty siihen, että hetkinen, me elämme tiettyjen arvojen mukaan. Nopeasti, halvasti, helposti.

Matti Nelimarkka [00:10:38]: Koukuttavasti yhä enemmän monissa jutuissa.

Risto Sarvas [00:10:39]: Koukuttavasti. Joo. Mitä arvoja sieltä puuttuu?

Matti Nelimarkka [00:10:46]: Ehkä niistäkin on alettu vähitellen jonkin verran puhumaan enemmän. Esimerkiksi Netflixin kohdalla tai kännyköiden kohdalla keskittymiskyky. Se, että pysähtyy pohtimaan oikeasti asioita. Tämähän ei monen sosiaalisen median alustalla ole ehkä semmoinen juttu, joka on ollut korkeasti esillä. Hyvinvointi. Nyt kännykkävalmistajat ovat heränneet vähän, että sinne on tullut niitä seuraa, kuinka monta minuuttia käytät kännykkää -juttuja, mutta ne eivät ole mielestäni tarpeeksi ilkeitä. Kännykkä voisi esimerkiksi toimia niin, että kun yritän avata sitä, siinä olisi kahden minuutin countdown-laskuri, jonka voisin ohittaa hätäpuhelua varten, mutta en muuten. Tämä saisi minut vähentämään kännykän käyttöä. Se ei tietenkään välttämättä ole kaikkien intressi, että minä käyttäisin vähemmän kännykkää. Ehkä tämä on teknologiaa tutkivien yhteiskuntatieteilijöiden kohdalla, että aika usein se jännite nähdään tämmöisenä kuka saa rahaa -jännitteenä. Monissa näissä, helppokäyttöisyydessä versus että pysähdytään pohtimaan, kysymys on se, kumpi tuottaa enemmän rahaa. Aika usein totuus on se, että helppokäyttöinen tuottaa enemmän rahaa, vaikka se ei välttämättä tuo enemmän yhteiskunnallista arvoa.

Risto Sarvas [00:11:58]: Poimin tuosta, käytit aikaisemmin sanaa koukuttava.

Matti Nelimarkka [00:12:00]: Kyllä.

Risto Sarvas [00:12:01]: Sanoit, että teknologiassa paljon se, mikä on koukuttavampaa, tuottaa meille enemmän.

Matti Nelimarkka [00:12:05]: Se tuottaa erittäin paljon enemmän rahallista arvoa.

Risto Sarvas [00:12:07]: Rahallista arvoa. Kyllä.

Matti Nelimarkka [00:12:09]: Ja ei ehkä kaikkia muita arvoja. Monissa niissä on tällainen, mutta mitä politiikan tutkijana tietenkään, koska näen sen, että se on sitä valtakamppailua erilaisten näkökulmien välillä, yritän sanoa, että tämä ei ehkä olekaan vain keskustelu kapitalismi versus joku muu järjestelmä. Että onko se oikein, että isot yhtiöt repivät tätä arvoa rakentamalla niin mukavia palveluita, että me haluamme käyttää niitä, ja sitten saavat enemmän rahaa siitä, että me käytämme sitä enemmän. Siellä voi hyvin paljon muunkinlaisia arvokysymyksiä taustalla, jotka aika usein sitten jää vähän semmoisiin blindspotteihin tai epämääräisiin juttuihin. Mielestäni hyvä esimerkki tästä on se Koronavilkku-sovellus. Siinä designperiaatteena taustalla on se, että ei ole keskitettyä tietokantaa missään. Se johtuu siitä, että totta kai, kun tämä on Piilaakso-yritysten suunnittelema, Yhdysvalloissa tämä suhde valtioon on monimutkainen, hyvin jännitteinen, siellä ei luoteta valtioon aina yhtä paljon. Olen yhdysvaltalaisia kollegoita saanut nauratettua, kun kerroin, että Suomessa poliisiin luotetaan 90 prosenttia tai yli. He ovat olleet, että mikä ihme tämä on. Kun olen yrittänyt selittää, että tälleen suomalaisena minua ei voisi vähempää kiinnostaa vaikka ne minun Koronavilkku-tulokset menisivät jonnekin valtion keskitettyyn tietokantaan niin kauan kun se on muuten hyvin hoidettu ja sieltä voi vuoda ne tiedot. Minulla ei semmoisenaan ole mitään sitä vastaan, että terveydenhoito saisi vaikka aktiivisesti niitä Koronavilkun tietoja käyttönsä. Tämä oli yhdysvaltalaisille teknologiafirmoille vaikea keissi. Briteissä he halusivat toteuttaa sen toisella tavalla, ja nämä yhdysvaltalaiset teknologiafirmat blokkasivat sen. Tämä on mielestäni tosi voimakas arvolutautunut kysymys siitä, mikä on valtion rooli yhteiskunnassamme ja luotatko valtioon vai etkö luota valtioon. Se sivuutettiin aika smoothisti. Kyllä Suomenkin valtio sitten teki tällaisen hienon ja varmaan teknologisesti tosi hienon hajautetun järjestelmän, jossa ei ole mitään keskitettyä tietokantaa, mutta kysymys, että onko tämä nyt paras tämän koronakriisin hallintaan vai onko tämä enemmän semmoinen realiteetti, että oli erilaisia arvoja, ja arvokamppailussa nyt kävi niin, että valtiollinen keskitetty toiminta ei ollut vaihtoehto. Se iski silmään tälleen politiikan tutkijana, että ei se aina ole kapitalistinen. Tässä kukaan ei tee rahaa, mutta siinä on silti selkeästi arvoja siinä, että miten tämä juttu toimii.

[Musiikkia 00:14:28-00:14:43]

Risto Sarvas [00:14:43]: Noista arvoista aloin miettimään. Mainitsit taas tuon politiikka-sanon. Poliittikahan perinteisesti on arvomaailman rakentamista tai arvovalintojen tekemistä yhteiskunnallisella tasolla. Tähän politiikan määritelmään, miten otamme mukaan sen, mistä olemme keskustelleet, että tietojärjestelmien rakentajat, koodarit, designerit, tekevätkö he politiikkaa, kun he tekevät näitä järjestelmiä?

Matti Nelimarkka [00:15:14]: Totta kai he tekevät politiikkaa. Mietitään taas tätä Helsingin kaupungin sovellusta. Totta kai joku ihminen, joka miettii sen ja rakentaa sen tietyn

näköiseksi, joutuu miettimään, minkälainen kansalainen halutaan, että tämä kansalainen on. Tämä on tosi vaikeaa oikeasti käydä. Jos käyn designereilta tai koodareilta kysymässä, että voisitko vähän kertoa, minkä takia tuo toinen nappula on vähän isompi kuin toinen nappula, niin eivät he välttämättä osaa artikuloida sitä hirveän hyvin arvokeskusteluna. He eivät välttämättä itsekään tunnista, että siellä on saattanut olla jotain heidän omia ajatuksiaan siitä, mikä on hyvä juttu ja miten asioiden pitäisi toimia. On selkeää, että kun käytämme näitä järjestelmiä yhä enemmän myös julkisen hallinnon puolella kaikessa toiminnassamme, siellä olevat arvot ovat osa politiikan tekoa, siinä käyttöliittymässä olevat arvot. Se on ehkä yhteiskunnallisesti näkymätön tai tosi epäselvä kohta meille tällä hetkellä, että me käytämme näitä tietojärjestelmiä. Kaikki ovat, että jee, enemmän digitalisaatiota, mutta harva kysyy, lukuun ottamatta tammöisiä, että olisipa se helppokäyttöinen. Mutta come on, se helppokäyttöisyys. Jollekin helppokäyttöinen on jollekin toiselle vaikeakäyttöinen. Mikä sitten on siellä taustalla, kun käytämme yhä enemmän digitalisaatiota yhteiskunnassa?

Risto Sarvas [00:16:36]: Joo. Ja ehkä voi olla myös hyvä aina muistuttaa välillä, kun törmää näihin tietojärjestelmiin, että väitän, että helppokäyttöisyys on tosi framilla, koska me törmäämme niin usein vaikeakäyttöiseen tietoteknologiaan. Että me kyllä luissa ja ytimissä tunnemme, että vitsi, tälle helppokäyttöisyydelle on tilausta, ja ehkä unohdamme nämä asiat, joita alleviivaat. Pitäisikö meidän alkaa puhua? Pitäisikö meidän alkaa opettaa? Pitäisikö meidän lyödä jonkinlaista nyrkkiä pöytään, että softan tekeminen on politiikkaa?

Matti Nelimarkka [00:17:11]: Mielestäni täytyisi tehdä kaikkia noista kolmesta. Tänään esimerkiksi mielestäni, että mikä on se oikea kohta, että jos alamme tätä nyt opettaa jollekin diplomi-insinööriaiheessa oleville tyypeille, se on aika myöhään ennen kaikkea. Sitten täytyisi saada jokin versio myös sinne peruskoulu-, lukiopuolelle, joka olisi sitten tietenkin yksinkertaistetumpi verrattuna diplomi-insinööripuoleen. Opetusta ehdottomasti. Nyrkkiä pöytään – no, minä olen täällä podcastissa puhumassa siitä.

Risto Sarvas [00:17:39]: Täällä me, Matti, iskemme.

Matti Nelimarkka [00:17:40]: Kyllä. Odotat vain. Tämä on tämä kunnallisvaalikampanjan avaus, aina tapahtuu podcastien. En ole menossa ehdolle. Mutta että se, että nostamme tätä keskustelua tällä tavalla, on yliopiston yksi keino tuoda tätä nyrkkiä pöytään, koska ei meillä nyt ihan hirveän paljon muita nyrkkejä yliopistolla myöskään aina ole tähän käytettävissä. Se olisi tosi tärkeää saada enemmän näkyväksi. Myös ne ihmiset, jotka tilaisivat tietojärjestelmiä ja ne ihmiset, jotka päättävät näistä ihmisistä, jotka tilaavat tietojärjestelmiä, että heillä olisi tavallaan myös ymmärrys kautta sen linjan, että tietojärjestelmä on kokoelma erilaisia arvoja, joita me olemme tehneet. Ja että voisimmeko me päättää, mitkä ovat niitä arvoja, joita haluamme, että tämä tietojärjestelmä edistää sen helppokäyttöisyyden lisäksi. Helppokäyttöisyys on sopivan neutraali arvo, mutta onko meillä muita arvoja, joita haluaisimme tänne aktiivisesti tuoda, ja jos on, niin mitä ja miksi.

Risto Sarvas [00:18:38]: Ja myös ehkä hyväksyä se, että arvoista on juteltu, meneekö ihan pieleen, jos heitän, että pari tuhatta vuotta?

Matti Nelimarkka [00:18:44]: Se on hyvä arvio.

Risto Sarvas [00:18:47]: Nekään eivät ole hirveän simppeleitä asioita, että voisimme lukea jonkin kirjan, tässä olivat nämä arvot, nyt voin jatkaa. Itse kun näihin asioihin on perehtynyt, huomannut ja oppinut perusasiat, että mitä me koemme niin sanotusti itseisarvoina yhteiskunnassa ja mitä me koemme välinearvoina, että tämä on väline. Tämä on arvokasta, jotta saavutamme jonkin tavoitteen.

Matti Nelimarkka [00:19:09]: Tuo on, ja tuo on ehkä semmoinen, joka välillä häiritsee siellä tietotekniikan laitoksella. Olen oikeasti ollut keskustelussa, jossa yritettiin puhua tasa-arvosta. Yritin herättää keskustelua siitä, mitä tarkoittaa tasa-arvo. Siellä tietotekniikan tutkija esitti minulle kaavan, että tällä tavalla määritellään tasa-arvo. Ja se oli varmasti ihan hyvä matemaattinen kaava tasa-arvon määrittelyyn, mutta se ehkä missasi sen pointin, kun yritin sanoa, että se, mitä näemme tasa-arvona, syntyy poliittisen keskustelun kautta. Riippuen siitä, missä positiossa olet, voit käyttää erilaisia tasa-arvon määritelmiä oikeuttaaksesi sen, mitä haluat saada aikaiseksi. Tämmöisen jutun koodaaminen jonnekin tietojärjestelmään on hemmetin vaikeaa. Tasa-arvohan on semmoinen määritelmä, joka joustaa erilaisiin tarkoituksiin. Sitä mobilisoidaan siinä kohtaa, kun haluat sanoa, että tämä näin on asia, jonka haluaisin tuoda. Sitten se voi olla välinearvo sanoa, että tämä on nyt tasa-arvoisempaa. Tasa-arvonkin käsitteestä, on pari tuhatta vuotta varmaan pohdittu sitä, että mikä nyt on tasa-arvoa. Sen redusoituminen yhteen kaavaan on aika vaikeaa tai sitten sen pitää olla tosi hieno kaava. En ole vielä nähnyt näin hienoja kaavoja.

Risto Sarvas [00:20:17]: Niin. Pakko tällain anekdoottimaisesti sanoa, että ehkä tämä näkyy esimerkiksi, jos Aalto-yliopistoon pyrkii opiskelijat ja he laskevat, millä pisteillä he pääsevät sisään. Pitkän fysiikan laudaturista, jos en nyt väärin muista, saa kaksi tai kolme kertaa enemmän pisteitä kuin yhteiskuntatieteiden laudaturista. Siinä tulee tiettyjä arvostuksia ja arvoja. Ehkä se sitten näkyy siinä, että siellä yliopistotekniikan ytimessä on pulaa yhteiskuntatieteellisestä ymmärryksestä.

Matti Nelimarkka [00:20:49]: Se voi johtua tuosta. Voi myös olla, että ehkä ne yhteiskuntatieteellisemmin motivoituneet tekevät sen toisen valinnan, että he eivät edes lähde, vaikka heillä olisi pitkän fysiikan L pohjalla. He eivät koskaan tulisi Aallon puolelle, vaan lähtisivät yhteiskuntatieteelliselle sektorille. On vaikea sanoa. Meidän koulutusmalli on sinänsä hirveän harmillinen, että ihmiset yleensä sitten menevät tällaisiin poteroihinsa.

Risto Sarvas [00:21:14]: Tuon pohjalta, mitä jos leikitellään vielä tämän kolikon kahdella puolella, tietotekniikka, politiikka. Vähän aikaa sitten puhuimme siitä, että pitäisikö kaikkien softan koodareiden ja designereiden herätä siitä, että he tekevät politiikkaa. Nyt käännetään kolikko toisinpäin. Pitäisikö, Matti, jokaisen poliitikon herätä siihen, että se tapa vaikuttaa maailmaan onkin softan koodauksen kannalta?

Matti Nelimarkka [00:21:37]: Mielestäni pitäisi. Tämä tietenkin johtuu siitä, että jos näin tapahtuu, minun suuret ideaalini siitä, että tämä näin on, toteutuu selkeämmin. Se on helpompaa minulle tutkia, jos kaikki ovat tätä samaa mieltä. Ihan vakavasti, jos mietimme sitä, miten toimii yhteiskunnassa. Kiitos sen, että meillä on nämä hemmetin tietotekniikkahärvelit kaikkialla, tässäkin huoneessa taitaa olla ainakin viisi tietotekniikkahärveliä, tuokin taitaa nimittäin olla hieno älykello, niin totta kai se, että toimimme yhteiskunnan ja toistemme kanssa näiden ohjelmien välillä tarkoittaa sitä, että se

on hirveä vallankäyttö päättää, miltä tämä juttu nyt näyttää, miten tämä juttu toimii. Sen takia on mielestäni hyvin keskeistä, että poliitikot ja poliittiset toimijat ymmärtäisivät, että jos he haluavat vaikuttaa yhteiskuntaan, se, että he pääsevät muokkaamaan sitä, että miltä tämä juttu näyttää, miten ihmiset toimivat tämän kanssa, on hirveää vallankäyttöä mutta myös selkeää, voimakasta vallankäyttöä. Siis hirveää silleen, että aina sille käyttäjälle ei paljastu, että nyt minä muuten olen täällä tämän puolueasiinan tai erilaisten yhteiskunnallisten intressien puristuksessa. Mutta voimakasta siinä mielestä, että kyllä niillä saadaan pusketta ihmisiä muokkaamaan sitä, mitä he tekevät, miten he toimivat, hyvin selkeästi. Mutta ehkä siellä poliitikkopäässä sen ymmärtäminen, että sen sijaan, että kirjoitetaan pitkä puolueohjelma tai pitkä manifesti siitä, miten haluamme, että sosiaaliturva toimii, voitte myös rakentaa prototyypin siitä, että tällä tavalla haluamme, että kansalaiset käyttävät tätä asiaa. Sitten sen prototyypin kautta voi viestittää sen ihan saman jutun, mihin käytitte 20 sivua siinä politiikkadokkarissa. Tämä voi olla sellainen, että ihmisten on tosi helppo sanoa siitä, että tämä ei mielestäni tunnu oikealta. Tämä on ikävää. Tai että tämä on hyvä idea. Että ne käyttöliittymät, koska ne tavallaan tiivistävät aika monimutkaisia arvoja, toimivat tähän välineenä. Tällä hetkellä, jos mietitään sitä, sanotaan, että Kela hankkii uuden tietojärjestelmän opiskelijatuen määrittelemiseen, niin kuka on se ihminen, joka päättää, että miltä se näyttää. Olen käsittänyt, että Kelalla on oma koodausporukka, mutta varmaan sinne myös hankitaan ulkopuolelta apua johonkin designiin. Loppupeleissä se, miltä se homma näyttää sille yksittäiselle opiskelijalle, ei ole Kelan pääjohtajan, ei lainsäädännön puolelta tullut, vaan designeri on pohtinut, että tältä tämä ongelma mielestäni näyttää, tällainen voisi olla hyvä. Ja tietenkin yhteiskunnassa, jossa hyväksytään, että arvot ovat semmoinen, josta me tavallaan demokraattisesti päätämme, olisi paljon kivempi, jos selkeämpi ohjaus siitä, miltä tämän pitää käyttäjälle näyttää ja tuntua, tulisi poliittisen päätöksen tasolta myös. Eihän tätä ole koskaan näytetty, että näin olisi tapahtunut, mutta jos siellä on, tiedätkö, ilkeä käyttöliittymäsuunnittelija, joka on, että nyt tämä meni mielestäni vähän liian oikealle tämä politiikka tai nyt se meni vähän liian vasemmalle. Niin kyllähän minä voin käyttöliittymää tviikkaamalla luoda sinne semmoisen, että se toteuttaa lainsäädännön täydellisesti, mutta ei välttämättä noudata tavallaan lain henkeä. Käsitteellisellä tasolla näen, että tällainen keissi voisi olla mahdollinen. Siellä voisi olla voimakkaasti ideologisoituneita designereita, jotka tuovat omaa ideologiaansa sinne prosessiin mukaan voimakkaammin. Silloin se tarkoittaa sitä, että se hyvä, demokraattisesti luotu laki sössiintyy sen takia, että siellä oli joku ideologisesti suuntautunut designeri tai ideologisesti suuntautunut koodari.

Risto Sarvas [00:25:19]: Tai värityy ainakin johonkin.

Matti Nelimarkka [00:25:20]: Johonkin suuntaan.

Risto Sarvas [00:25:21]: Johonkin väriin, mikä politiikassa meillä on tuttu käsite.

Matti Nelimarkka [00:25:24]: Jes.

[Musiikkia 00:25:24-00:25:36]

Risto Sarvas [00:25:36]: Tässä lopussa, Matti, näin tekniikan, swaippauksen hengessä heitän sinulle tämmöisiä vaihtoehtoja joko-tai, ja nyt sinun pitää swaipata sitten, en tiedä, onko poliittisesti oikealle vai vasemmalle, mutta ainakin päättää, kumpi. Oletko valmis?

Matti Nelimarkka [00:25:50]: Ehkä.

Risto Sarvas [00:25:57]: Oppiminen. Kirjoista vai Youtubesta?

Matti Nelimarkka [00:26:01]: Youtubesta.

Risto Sarvas [00:26:03]: Töissä kommunikaatio. Pikaviestimillä vai kasvokkain?

Matti Nelimarkka [00:26:09]: Pitkä hiljaisuus. Kasvokkain.

Risto Sarvas [00:26:13]: Poliitiikka. Insinöörit tekevät vai poliitikot päättävät?

Matti Nelimarkka [00:26:18]: Insinöörit tekevät.

Risto Sarvas [00:26:20]: Vihapuhe. Inhimillinen paha vai paholaisen keksintö?

Matti Nelimarkka [00:26:28]: Nyt pistit pahan, mutta laitetaan inhimillinen paha.

Risto Sarvas [00:26:32]: Viimeinen. Mikä seuraavaksi mullistuu? Uskonnot vai oikeuslaitos?

Matti Nelimarkka [00:26:37]: Uskonnot.

Risto Sarvas [00:26:39]: Ja ihan lopuksi populaarikulttuurinurkkaus. Jos saisit valita jonkin fiktiivisen hahmon, millaisen tietoteknisen sovelluksen hän tai se tarvitsisi elämäänsä ja miksi?

Matti Nelimarkka [00:26:55]: Olen miettinyt Tinttiä tässä viime aikoina. Tintillä on semmoinen outo taito joutua kaikenlaisiin pulatilanteisiin. Hän tarvitsisi samanlaisen kuin Koronavilkku, että olisi Pulavilkku, joka varoittaisi ennen kuin hän päätyy sinne pulaan, että nyt olet muuten joutumassa seikkailuun. Tintti voisi ehkä aktiivisemmin tehdä itse päätöksen, että menenkö vai enkö.

Risto Sarvas [00:27:14]: Jätänkö väliin.

Matti Nelimarkka [00:27:15]: Swaippaa left.

Risto Sarvas [00:27:17]: Swaippaa left. Kapteeni Haddock on humalassa. Jätänkö väliin? Ei, kun vielä parempi, Milou on humalassa.

Matti Nelimarkka [00:27:25]: Milou on yleensä vain hukassa.

Risto Sarvas [00:27:27]: Niin, aivan. Kiitos, Matti.

Matti Nelimarkka [00:27:31]: Kiitos.

Risto Sarvas [00:27:31]: Tämä oli poliittisesti merkittävää keskustelua.

Matti Nelimarkka [00:27:35]: Odotetaan sitä uutta politiikan teon muotoa.

[Musiikkia 00:27:37-00:27:44]

Risto Sarvas [00:27:44]: Kuuntelit Kahvit näppikselle -podcastia. Löydät lisää jaksoja Aallon verkkosivulta sekä podcast-palveluista, kuten Apple podcastista ja Spotifysta. Ja jos nyt siellä tuttavapiirissä on poliitikkoja, jotka haluavat valtaa, suosittele ehdottomasti kuuntelemaan tätä podcastia. Tai jos ystäväpiirissä on insinöörejä, joita huolestuttaa yhteiskunnalliset kysymykset, vinkkaa tämä jakso myös heille.

[Musiikkia 00:28:09-00:28:19]

[äänite päättyy]